10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ
1. DÖNEM 1. YAZILI
ÖRNEK YAZILI

Ferhat Gökhan KIRDAĞ

Soru 1

Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Verilen bilgiler ışığında soruları cevaplayınız.

1. Metin

Bir romancı, eserinde Millî Mücadele yıllarında Anadolu'da yaşayan insanların karşılaştığı zorlukları anlatmaktadır. Eserde dönemin savaş koşullarına, insanların yaşam biçimlerine ve toplumsal dayanışmaya yer verilmektedir.

Bu metinde edebiyatın hangi bilim dalıyla ilişkisi ön plana çıkmaktadır?

2. Metin

Bir şair, şiirinde Allah sevgisini, insanlara merhametle yaklaşmayı ve ihtiyaç sahiplerine yardım etmeyi konu edinmiştir. Şair, duygu ve düşüncelerini etkileyici bir dil ve ahenkli söyleyişle ifade etmiştir.

Dinî duygu ve düşüncelerin edebî eserlerde işlenmesi, edebiyatın hangi özelliğini göstermektedir? Açıklayınız.

Soru 2

Aşağıdaki metinleri okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

I. Metin: Sonbahar Akşamı

Güneş, dağların ardına usulca çekilirken gökyüzü turuncu ve kızıl renklere bürünmüştü. Ağaçların sararmış yaprakları, rüzgârın hafif dokunuşuyla birer kelebek gibi yere süzülüyordu. Yaşlı çınarın altında oturan adam, uzaklara dalmış gözlerle geçmişini düşünüyordu. Her düşen yaprak, sanki ömründen kopup giden bir anıyı fısıldıyordu. Akşamın sessizliği, yüreğinde derin bir özlem uyandırıyordu.

II. Metin: Sonbahar Mevsiminin Özellikleri

Sonbahar, yaz ile kış mevsimleri arasında yer alan bir mevsimdir. Kuzey Yarım Küre'de genellikle eylül, ekim ve kasım aylarını kapsar. Bu mevsimde hava sıcaklıkları düşmeye başlar, günler kısalır ve birçok ağacın yaprakları sararak dökülür. Bitkilerde meydana gelen bu değişimler, sıcaklık ve gün ışığı süresindeki azalmayla ilişkilidir. Sonbahar, doğadaki mevsimsel değişimlerin gözlemlenebildiği bir dönemdir.

a) Metinleri dil ve anlatım özellikleri bakımından karşılaştırınız. Hangi metinde dil daha çok sanatsal ve etkileyici bir işlevle kullanılmıştır? Gerekçesiyle açıklayınız.

b) Metinlerde kullanılan öznel ve nesnel anlatıma birer örnek yazınız.

Soru 3

Aşağıdaki parçayı tabloda verilen ahenk özelliklerine göre değerlendiriniz.

Nice sultanları tahttan indirdi
Nicesinin gül benzini soldurdu
Nicelerin gelmez yola gönderdi
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm

Karacoğlan der ki kondum göçülmez
Acıdır ecel şerbeti içilmez
Üç derdim var birbirinden seçilmez
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm

Özellik	Değerlendirme
Kafiye	
Redif	
Nazım birimi	
Nazım türü	
Kavuştak	

Soru 4

1. Metin

On dört asır evvel, yine bir böyle geceydi,
Kumdan, ayın on dördü, bir öksüz çıkıverdi!
Lâkin o ne hüsrandı ki: Hissetmedi gözler;
Kaç bin senedir, halbuki, bekleşmedelerdi

Ölçü: ..... Gerekçe: .....

2. Metin

Yaşamaz ölümü göze almayan
Zafer, göz yummadan koşana gider.
Bayrağa kanının alı çalmayan
Gözyaşı boşana boşana gider!

Ölçü: ..... Gerekçe: .....

3. Metin

Bedava yaşıyoruz, bedava;
Hava bedava, bulut bedava;
Dere tepe bedava;
Yağmur çamur bedava;
Otomobillerin dışı,
Sinemaların kapısı,
Camekanlar bedava;
Peynir ekmek değil ama
Acı su bedava;
Kelle fiyatına hürriyet,
Esirlik bedava;
Bedava yaşıyoruz, bedava.

Ölçü: ..... Gerekçe: .....

Yukarıda verilen şiirlerin hangi ölçüyle yazıldığını belirtiniz. Her şiirin altında, kararınızı hangi özelliklere dayanarak verdiğinizi açıklayınız.

Soru 5

1. Şiir

Ruhsatî'm eyledim senin de mehdin
Al yanaktan bir buse ver himmetin
Yüzbin saraf gelse bilmez kıymetin
Âhirî dünyaya değer gözlerin

Koşma türü: ..... Gerekçe: .....

2. Şiir

Benden selâm olsun Bolu Beyi'ne
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır
Ok gıcırtısından kalkan sesinden
Dağlar seda verip seslenmelidir

Koşma türü: ..... Gerekçe: .....

3. Metin

Karac'oğlan der ki ölüp ölünce
Ben de güzel sevdim kendi halimce
Varıp gurbet ile vâsıl olunca
Dostlardan haberim al melil melil

Koşma türü: ..... Gerekçe: .....

4. Metin

Her tarafa meydan vurup laf eden
Heva-yı nefsine ömrün sarf eden
Karanlıkta gölgesine hayfeden
Rüstemi Zal pehlivanı beğenmez

Koşma türü: ..... Gerekçe: .....

Yukarıdaki dörtlüklerin her birinin hangi koşma türüne (güzelleme, koçaklama, taşlama, ağıt) örnek olduğunu yazınız. Her birinin hangi özelliğinden hareketle bu sonuca ulaştığınızı açıklayınız.

Soru 6

Aşağıda koşuk ve bir dörtlük yer almaktadır. Tahlil ettiğiniz parçaları tabloda istenen kelime ve kelime grubu çeşitlerini bularak ilgili alana yazınız.

1. Metin (Koşuk)

Yağmur yağıp saçıldı
Türlüg çeçek suçuldı
Yinçü kabı açıldı
Çından yıpar yugruşur

Kuydı bulut yagmurın
Kerip tutar ak torın
Kırka kodtı ol karın
Akın akar engreşür

Günümüz Türkçesiyle anlamı:

1. dörtlük:

Yağmur yağarak yayıldı,
türlü çiçekler açtı,
inci çiçeği açıldı,
sandal ağacıyla miskin kokusu yayıldı.

2. dörtlük:

Bulut yağmurunu döktü,
sanki ak ağını gerdi;
karını kırlara bıraktı,
seller inleyerek aktı.

2. Metin

Lisanda sayılır öz
Herkesin bildiği söz;
Ma'nâsı anlaşılan
Lûgate atmadan göz.

Uydurma söz yapmayız,
Yapma yola sapmayız,
Türkçeleşmiş, Türkçedir;
Eski köke tapmayız.

İncelenen özellik	1. metinden örnek	2. metinden örnek
İsim		
İsim Tamlaması		
Sıfat		
Sıfat Tamlaması		

Soru 7

Türkü

Allı turnam bizim ele varırsan
Şeker söyle, kaymak söyle, bal söyle
Eğer bizi sual eden olursa
Boynu bükük, benzi soluk yar söyle

Gülüm gülüm, kırıldı kolum,
tutmuyor elim, turnalar hey

Allı turnam ne gezersin havada
Arabam kırıldı kaldım burada
Ne onmamış bir kulmuşum dünyada
Akşam oldu allı turnam dön geri

Ah gülüm gülüm, yar gülüm gülüm,
kız gülüm gülüm turnalar hey

Yukarıdaki türküden hareketle yapı özelliklerini değerlendiriniz.

Özellik	Değerlendirme / Örnek
Nazım birimi	
Ölçü	
Asonans	
Aliterasyon	
Kafiye	
Redif	

Soru 8

Dil, bir milletin geçmişini geleceğe taşıyan en önemli kültürel değerlerden biridir. Toplumlar zaman içinde değiştikçe dil de yeni sözcükler kazanır ve farklı anlatım biçimleri geliştirir. Teknolojik gelişmeler ve farklı kültürlerle kurulan ilişkiler bu değişimi hızlandırır. Ancak dilin gelişmesi, geçmişten gelen kültürel değerlerin unutulması anlamına gelmemelidir. Bir milletin kendi dilini koruması, edebî eserlerini yaşatması ve dilini yeni kuşaklara aktarması kültürel kimliğinin devamlılığı açısından büyük önem taşır. Bu nedenle her birey, dilin doğru ve bilinçli kullanılmasına katkıda bulunmalı; geçmişten devraldığı kültürel mirası geleceğe taşıma sorumluluğunu üstlenmelidir.

Soru: Geçmişten günümüze dilin değişim ve gelişim sürecinin milletlerin kültürel kimliklerini korumasına etkisi nedir? Önceki öğrenmelerinizden ve toplumsal yaşantınızdan yararlanarak metindeki düşüncelerle bağlantı kurunuz.

Soru 9

Aşağıdaki metinleri okuyunuz ve soruyu cevaplayınız.

1. Metin – Küçük Bir İyiliğin Büyük Sonucu

Bir varmış, bir yokmuş. Uzak bir köyde Elif adında, yardımsever bir çocuk yaşarmış. Elif, her gün okuluna giderken ormandaki hayvanlara yiyecek bırakırmış. Bir gün ormanda kanadı incinmiş küçük bir kuş görmüş. Kuşu dikkatlice alıp evine götürmüş, ona su ve yiyecek vermiş. Günlerce kuşla ilgilenmiş. Kuş iyileşince onu yeniden doğaya bırakmış. Aradan birkaç hafta geçmiş. Elif, ormanda yolunu kaybetmiş. Ne yapacağını düşünürken daha önce yardım ettiği kuşu görmüş. Kuş, Elif'in önünde uçarak ona köye giden yolu göstermiş. Elif, köyüne güvenle dönmüş. O günden sonra Elif, iyiliğin karşılık beklemeden yapılması gerektiğini daha iyi anlamış. Köydeki arkadaşlarına da yardımlaşmanın ve doğayı korumanın önemini anlatmış. Zamanla köydeki herkes birbirine daha çok yardım etmeye başlamış. Böylece Elif, küçük bir iyiliğin birçok güzel davranışa öncülük edebileceğini öğrenmiş.

2. Metin

Masallar, çocukların duygu ve düşünce dünyasını zenginleştiren, davranışlarını ve değer yargılarını geliştirmelerine katkı sağlayan edebî ürünlerdir. Masallardaki kahramanların davranışları ve yaşadıkları olaylar, çocukların doğru ile yanlışı ayırt etmelerine ve başkalarının duygularını anlamalarına yardımcı olabilir. İhtiyaç duyanlara yardım etmeyi öğrenebilir. Doğruyu söylemenin ve güvenilir olmanın önemini kavrayabilir. Üstlendikleri görevleri yerine getirmenin değerini anlayabilir. Başkalarının duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışabilir. Amaçlarına ulaşmak için emek vermeleri gerektiğini fark edebilir. Zorluklar karşısında çözüm aramayı öğrenebilir. Hayvanları, bitkileri ve çevreyi koruma bilinci geliştirebilir. Birlikte hareket etmenin ve paylaşmanın önemini kavrayabilir.

Soru: Masalların kişilik gelişimimiz üzerinde nasıl bir etkisi vardır? Masallar aracılığıyla çocukların kazanabileceği olumlu özellikler nelerdir? “Küçük Bir İyiliğin Büyük Sonucu” adlı masaldan örnekler vererek açıklayınız.

Soru 10

Türküler, bir toplumun sevinçlerini, üzüntülerini, özlemlerini ve yaşanmışlıklarını anlatan önemli kültürel ürünlerdir. Geçmişte yaşanan olaylar, insanların duyguları ve toplumun değerleri türküler aracılığıyla günümüze ulaşır. Sözlü kültürün bir parçası olan türküler, büyüklerden küçüklere söylenerek aktarılır ve her kuşakta yeniden hayat bulur. Düğünlerde, bayramlarda, asker uğurlamalarında ve çeşitli törenlerde söylenen türküler, insanları ortak duygularda buluşturur. Böylece toplumun geçmişiyle bugünü arasında bağ kurulur ve kültürel değerlerin unutulması önlenir.

Soru: Türkülerin kuşaktan kuşağa aktarılmasının sebepleri hakkındaki düşüncelerinizi yazınız. Cevabınızda metindeki bilgilerden ve kendi gözlemlerinizden yararlanınız.

CEVAP ANAHTARI

Soru 1

1. Metin: Edebiyatın tarih bilimiyle ilişkisi ön plana çıkmaktadır. Çünkü romancı, Millî Mücadele yıllarında yaşanan olayları, dönemin savaş koşullarını ve insanların yaşam biçimlerini anlatmaktadır. Tarih, geçmişte yaşanan olayları incelerken edebiyat bu olayları sanatsal bir anlatımla okuyucuya aktarabilir. 2. Metin: Bu durum, edebiyatın din ile ilişkisini göstermektedir. Dinî inançlar, değerler ve düşünceler edebî eserlerin konusu olabilir. Şair, Allah sevgisini, merhameti ve yardımlaşmayı etkileyici bir dil ve ahenkle anlatarak dinî düşünceleri edebiyat aracılığıyla ifade etmiştir.

Soru 2

a) I. metin, edebî metindir. Duygu ve hayal gücüne seslenir; benzetme ve kişileştirme gibi söz sanatlarından yararlanır. Örneğin, “Her düşen yaprak, sanki ömründen kopup giden bir anıyı fısıldıyordu.” cümlesinde kişileştirme yapılmıştır. II. metin öğretici metindir; bilgi verme amacı taşır, nesnel ve açık dil kullanılır. Dil, I. metinde daha çok sanatsal ve etkileyici işlevle kullanılmıştır. b) Öznel: “Akşamın sessizliği, yüreğinde derin bir özlem uyandırıyordu.” Nesnel: “Kuzey Yarım Küre'de genellikle eylül, ekim ve kasım aylarını kapsar.”

Soru 3

Kafiye: “indirdi, soldurdu, gönderdi” sonlarındaki ses benzerlikleri uyak oluşturur. Redif: “-di” geçmiş zaman eki aynı görevde rediftir. Nazım birimi: Dörtlük. Nazım türü: Ağıt özelliği taşır; ayrılık, yoksulluk ve ölümün acısı işlenir. Kavuştak: “Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm” dizesi iki dörtlüğün sonunda tekrarlanmıştır.

Soru 4

1. Şiir – Aruz ölçüsü: Hecelerin uzunluk-kısalığına dayanan aruz kullanılmıştır (Mehmet Âkif Ersoy, Bir Gece). 2. Şiir – Hece ölçüsü (11'li): Her dize 11 heceden oluşur. 3. Şiir – Serbest ölçü: Hece sayıları eşit değildir; düzenli kalıba bağlı değildir.

Soru 5

1. şiir – Güzelleme: Sevgilinin güzelliği övülmüş, gözlerinin değeri vurgulanmıştır. 2. şiir – Koçaklama: Cesaret, yiğitlik ve kahramanlık duyguları ön plandadır. 3. şiir – Ağıt özelliği: Ölüm, gurbet ve ayrılık duyguları işlenmiştir. 4. şiir – Taşlama: Kendini beğenen, başkalarını küçümseyen kişiler eleştirilmiştir.

Soru 6

Özellik	1. metinden örnek	2. metinden örnek
İsim	Yağmur, çiçek, bulut	Dil, söz, göz
İsim Tamlaması	Bulut yağmuru	Dilin özü (anlam bakımından)
Sıfat	Türlü, ak	Uydurma, eski
Sıfat Tamlaması	Türlü çiçek, ak ağ	Uydurma söz, eski kök

Soru 7

Nazım birimi: Dörtlük (nakaratlar da vardır). Ölçü: Ana dörtlüklerde 11'li hece ölçüsü. Asonans: “Allı turnam bizim ele varırsan” dizesinde a ünlüsü tekrarı. Aliterasyon: “Şeker söyle, kaymak söyle, bal söyle” dizesinde s sesi. Kafiye: “Havada, burada, dünyada” sözcüklerinde eklerden önceki ses benzerlikleri. Redif: “-da” eki aynı görevde; “söyle” tekrarı da redif örneğidir.

Soru 8

Dil, milletlerin kültürel kimliğini korumasında önemli bir yere sahiptir. Bir milletin tarihî birikimi, gelenekleri ve değerleri dil aracılığıyla gelecek kuşaklara aktarılır. Dil zaman içinde yeni sözcükler kazanarak gelişebilir; ancak geçmişten gelen kültürel değerlerin korunması da önemlidir. Örneğin atasözleri, deyimler, türküler ve edebî eserler toplumun geçmişi hakkında bilgi verir. Bu nedenle dilimizi doğru kullanmalı, edebî eserlerimizi okumalı ve kültürel mirasımızı gelecek kuşaklara aktarmalıyız.

Soru 9

Masallar, çocukların kişilik gelişimine katkıda bulunarak olumlu davranışlar kazanmalarına yardımcı olur. Masallar aracılığıyla yardımseverlik, sorumluluk, empati, sabır, cesaret ve doğa sevgisi gibi özellikler geliştirilebilir. “Küçük Bir İyiliğin Büyük Sonucu” adlı masalda Elif'in yaralı kuşa bakması yardımseverlik ve sorumluluk gösterir. Kuşu doğaya bırakması hayvan sevgisini, kuşun yol göstermesi yardımlaşmanın önemini vurgular. Böylece çocuklar karşılık beklemeden iyilik yapmayı ve canlılara duyarlı olmayı öğrenebilir.

Soru 10

Türküler, toplumların geçmişte yaşadığı olayları, duygularını ve kültürel değerlerini gelecek kuşaklara aktardığı için kuşaktan kuşağa yaşatılır. Türkülerde sevinç, üzüntü, özlem, ayrılık ve kahramanlık gibi ortak duygular anlatılır. Düğünlerde, bayramlarda ve asker uğurlamalarında söylenmeleri insanların bir araya gelmesini sağlar. Büyüklerin öğrendikleri türküleri çocuklarına öğretmesi bu kültürel mirasın korunmasına yardımcı olur. Türküler, milletin geçmişiyle bugünü arasında bağ kurar ve kültürel kimliğin devamlılığını destekler.

Ferhat
GÖKHAN KIRDAĞ

TÜRKÇE VE EDEBİYAT ÖĞRETMENİ

ÖZ GEÇMİŞ

12 yıllık aktif öğretmenlik kariyerine sahip Türkçe ve Edebiyat Öğretmeniyim. Akademik başarı, öğrenci memnuniyeti ve kurumsal gelişim odağında; yüz yüze ve online eğitim, öğrenci kazanımı, eğitim projeleri, yayıncılık ve dijital içerik üretimi alanlarında kurumlara katkı sunuyorum.

EĞİTİM VE MESLEKİ BİLGİLER

Eğitim	Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Bölüm	Türkçe Öğretmenliği
Mezuniyet	2014
GPA	3.06 / 4.00
Mesleki deneyim	12 Yıllık Aktif Öğretmenlik Kariyeri
Uzmanlık	LGS • TYT • AYT • KPSS • AGS • ÖABT

ÇALIŞILAN / ÜRETİM YAPILAN YAPILAR

Tetra Yayınları — Soru Yazarı • On Çarpı On Yayınları — Soru Yazarı • Canlıdershane.net — Kaynak kitap yazarı ve eğitim içerik üreticisi • Dijital İçerik Üreticisi

KURUMA SAĞLAYABİLECEĞİM KATKILAR

ÖĞRENCİ KAZANDIRMA
- ✓ Tanıtım günleri planlama
- ✓ Seviye tespit sınavı organizasyonu
- ✓ Okul ve kurs tanıtımları
- ✓ Veli görüşmeleri
- ✓ Eğitim danışmanlığı

AKADEMİK BAŞARI
- ✓ Etkili ve verimli ders anlatımı
- ✓ Yeni nesil soru çözüm teknikleri
- ✓ Haftalık öğrenci takibi
- ✓ Ölçme ve değerlendirme
- ✓ Başarı analizleri

KURUMA MALİYET AVANTAJI
- ✓ Kaynak kitap tedariki
- ✓ Deneme sınavları
- ✓ Yayın planlaması
- ✓ Avantajlı fiyatlarla eğitim materyali temini

KURUMSAL GELİŞİM
- ✓ Sosyal medya içerikleri
- ✓ Reklam afişleri
- ✓ Tanıtım videoları
- ✓ Eğitim seminerleri
- ✓ Akademik projeler
- ✓ Yaz kampı organizasyonları
- ✓ Etüt sistemleri
- ✓ Başarı takip sistemi

YAYINCILIK ✓ 7 kaynak kitap ✓ Yeni Nesil soru yazarı ✓ Canlıdershane.net'te yazar ve içerik üreticisi ✓ Dijital içerik üreticisi ✓ Öğrenci destek materyalleri	

KAYNAK ESERLERİM

1	Türkçe Videolu Konu Anlatım Kitabı ve Online Soru Bankası
2	Edebiyat Videolu Konu Anlatım Kitabı ve Online Soru Bankası
3	Canlı Dershane.net 2023 TYT Paragraf Soru Bankası
4	Canlı Dershane.net 2023 AYT Edebiyat Soru Bankası
5	Canlı Dershane.net 2023 AYT Edebiyat Ders Notları
6	Canlı Dershane.net 2023 TYT Türkçe Ders Notları
7	Canlı Dershane.net 2023 TYT Türkçe Soru Bankası

NEDEN TERCİH EDİLMELİYİM?

✓ Ben yalnızca ders anlatan bir öğretmen değil; kuruma değer katan bir eğitimciyim.
✓ Akademik başarıyı yükselten,
✓ Veli memnuniyetini artıran,
✓ Eğitim projeleri geliştiren,
✓ Sosyal medya ve tanıtım çalışmalarına destek veren,
✓ Yayıncılık faaliyetlerini sürdüren,
✓ Kuruma katma değer sağlayan bir eğitimciyim.

Birlikte daha güçlü başarılara!

İLETİŞİM

Telefon	0551 639 4746
Instagram	gokhankirdag46
YouTube	Gökhan Kırdağ Türkçe ve Edebiyat Dersleri
Eğitim modeli	Online & Yüz Yüze
Hizmet bölgesi	Kahramanmaraş (Yüz yüze) • Türkiye Geneli (Online)

10. Sınıf Edebiyat 1. Dönem 1. Yazılı Hazırlık Çalışması

1. Bölüm

Çözümleri için bu bağlantıya tıklayın:
https://youtu.be/q3_-gyfWb08?si=N2NlWZNAKtKLrffH

2. Bölüm

Çözümleri için bu bağlantıya tıklayın:
https://youtu.be/zncVz8RvO-k?si=LLuNHkjrLEkeUTLl